

Nr 117.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa understöd och pensioner, att utgå av postmedel m. m.; given Stockholms slott den 18 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

C. Meurling.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Meurling anför:

1:o.

I skrivelse den 22 oktober 1926 har *generalpoststyrelsen* gjort framställning om beredande av årligt ålderdomsunderstöd åt amanuensen Carl Arvid Erixon. Beträffande dennes anställnings- och avlöningsförhållanden meddelas i huvudsak följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1927. 1 saml. 102 häft. (Nr 117—118.) 356 27 1

Erixon, som vore född den 20 juli 1860, hade, efter år 1888 avlagd hovrättsexamen, den 30 september 1892 erhållit anställning hos generalpoststyrelsen såsom e. o. tjänsteman. Från och med den 1 januari 1900 hade han erhållit amanuensbefattning med tjänstgöringsskyldighet av 5 timmar per söckendag mot ett arvode av 720 kronor för år, vilket från och med den 1 januari 1910 höjts till och alltjämt utginge med 1,680 kronor för år, dyrtidstillägg oräknat. Under åren 1902—1912 hade Erixon bestritt olika uppdrag som t. f. revisor, tillhoppa 2 år 10 månader, samt hade åren 1910—1921 varit anställd som s. k. gruppchef å dåvarande inrikes postanvisningsrevisionen, därvid i sin tjänstgöring alternerande med tjänstemän i postexpeditörs grad.

Erixon hade uppgivit, att han på grund av sin från tidigaste barndom svaga hälsa av läkare förbudits arbeta mer än högst 5 timmar om dagen, och att han därför ej vågat söka ordinarie anställning med dess till minst 7 timmar per dag bestämda tjänstgöringstid.

Generalpoststyrelsen meddelar härefter, att det vid förestående omorganisation av styrelsen måhända bleve nödvändigt att entlediga Erixon ur tjänst, samt framhåller, att det vore önskvärt, att Erixon då med hänsyn till sin långa och utan anmärkning fullgjorda tjänstgöring bereddes understöd av postmedel för sin återstående livstid. Beträffande understödsbeloppets storlek anför generalpoststyrelsen följande:

Därest Erixon erhöle entledigande ur postverkets tjänst från och med den 1 juli 1927, komme han då att, vid en levnadsålder av nära 67 år, kunna åberopa en tjänsteålder av 33 år 9 månader, eller ett antal tjänstår, som tillfullo syntes motivera anspråk på pension. Med sedvanlig beräkning av ett ålderdomsunderstöd uppgående till två tredjedelar av innehavande arvode skulle vid sagda tidpunkt sådant understöd kunna beviljas Erixon med 1,120 kronor eller avrundat till med 12 jämnt delbart tal, 1,140 kronor. Någon reduktion av detta belopp exempelvis med hänsyn därtill, att Erixon icke haft att erlagga några pensionsavgifter, syntes icke böra ske, enär han vid erhållande av ålderdomsunderstöd komme att få vidkännas den försämring i ersättning, som följde därav, att å understödet komme att beräknas det lägre, reducerade dyrtidstillägget, medan å hans nu utgående arvode beräknades det högre, oreducerade.

Under åberopande härav har generalpoststyrelsen hemställt, att Erixon måtte, från och med den dag han avginge ur postverkets tjänst, dock tidigast från och med den 1 juli 1927, under sin återstående livstid erhålla ett årligt ålderdomsunderstöd av postmedel till belopp av 1,140 kronor.

Till följd av remiss har *statskontoret* avgivit utlåtande i ärendet den 15 november 1926 och därvid förklarat sig icke hava annat att erinra mot generalpoststyrelsens förslag än att pensionen, som borde till storleken avpassas så, att den kunde betraktas som nyreglerad, borde höjas till 1,200 kronor.

Departements-
chefen.

Amanuensen Erixon fyller instundande juli månad 67 år och har alltså nått sådan levnadsålder, att han torde böra inom en nära framtid entledigas från sin befattning. Det synes med hänsyn till Erixons långvariga och utan anmärkning fullgjorda arbete i statens tjänst skäligt, att han därvid tillerkännes något understöd för sin återstående livstid.

Åt icke-ordinarie befattningshavare i amanuensställning har riksdagen i ett flertal tidigare fall beviljat pension. Jag tillåter mig i sådant hänseende erinra om följande beslut, nämligen av 1922 års riksdag om pension å 1,350 kronor åt amanuensen i försvarsdepartementet, friherre O. T. Hermelin, av 1925 års riksdag om pension å 2,004 kronor till förste amanuensen hos riksarivet och skolöverstyrelsen L. G. Strömsten, samt av nästlidet års riksdag om pension av 1,980 kronor åt amanuensen i socialdepartementet C. H. Sjöcrona.

Vad angår storleken av den pension, som bör tilldelas Erixon, så må det bemärkas, att generalpoststyrelsen — med hänsyn till att pensionen komme att betraktas såsom nyreglerad och alltså icke medföra pensionstillägg och dyrtidstillägg efter de förmånligare grunderna — icke, såsom eljest plägar ske på den grund att vederbörande icke genom pensionsavgifters erläggande själv bidragit till sin pension, vidtagit någon reduktion i det med tillämpning av tidigare gällande grunder föreslagna beloppet, 1,140 kronor. Då emellertid en oreglerad pension å omkring 1,140 kronor motsvaras av en reglerad pension å närmare 1,600 kronor, torde generalpoststyrelsens förslag i själva verket innebära en reduktion med hänsyn till icke inbetalda pensionsavgifter av över 400 kronor, vilket belopp i betraktande av vad i tidigare liknande fall tillämpats synes väl högt. Av hänsyn bland annat härtill finner jag mig böra förorda den av statskontoret ifrågasatta höjningen av pensionsbeloppet till 1,200 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att amanuensen i generalpoststyrelsen Carl Arvid Erixon må från och med den dag, då han entledigas från sin anställning i generalpoststyrelsen, dock tidigast från och med den 1 juli 1927, under sin återstående livstid åtnjuta en årlig pension av 1,200 kronor, att utgå av postmedel.

2:o.

Generalpoststyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1926 hemställt om understöd åt postbiträdet Anna Hildur Elmir Eriksson och därvid beträffande hennes tjänstgöring och avlöningsförhållanden anført i huvudsak följande:

Postbiträdet vid postkontoret i Limhamn Anna Hildur Elmir Eriksson, som vore född den 10 oktober 1861 och sålunda 65 år gammal, hade alltsedan den 1 oktober 1902 varit anställd vid postanstalten i Limhamn.

Under tiden 1 oktober 1902—30 april 1914 hade hon tjänstgjort vid dåvarande poststationen i Limhamn och därvid på eget ansvar handhaft kassa-tjänstgöringen samt expeditionen av ankommande och avgående poster.

Alltsedan den 1 maj 1914, då postkontor inrättades i Limhamn, hade hon varit anställd såsom dispositionsbiträde vid nämnda postkontor och i denna egenskap, under 7 timmars daglig arbetstid, bestritt i huvudsak samma göromål, som i allmänhet åligga postexpeditör, såsom kassatjänst, tidningsgöromål och expedition av ankommande och avgående poster.

Postbiträdet Erikssons ersättning hade under tiden 1 oktober 1902—30 april 1914 utgått med 50—75 kronor för månad samt därefter med så småningom stigande belopp; från och med den 1 november 1919 hade hon åtnjutit en årlig avlöning av 2,580 kronor.

Vidare hade postbiträdet Eriksson tjänstgjort i telegrafverket under tiden från den 1 april 1895 till och med den 31 maj 1913 såsom föreståndare för telegraphexpeditionen i Limhamn samt från förstränmda dag intill mitten av år 1901 såsom föreståndare jämväl för växelstationen därstädes. Postbiträdet Eriksson hade sålunda varit anställd i statens tjänst sammanlagt över 31 år och under hela denna tid fullgjort henne åliggande göromål med stort nit, intresse, duglighet och ordentlighet.

Generalpoststyrelsen erinrar härefter om att pensionsåldern för kvinnlig befattningshavare i allmänhet inträder senast vid 64 levnadsår, samt framhåller, att, då postbiträdet Eriksson redan överskridit denna ålder och hennes arbetsförmåga enligt läkarintyg vore nedsatt, hon inom en nära framtid borde lämna sin tjänst. Postbiträdet Eriksson vore emellertid för sin försörjning uteslutande hänvisad till sin inkomst från postverket och saknade anhöriga, som kunde draga försorg om henne, varför hon borde erhålla ett årligt ålderdomsunderstöd av postmedel för sin återstående livstid. Beträffande understödsbeloppets storlek anför generalpoststyrelsen följande:

Av den till postbiträdet Eriksson nu utgående ersättningen, 2,580 kronor för år, kunde ett belopp av 400 kronor beräknas motsvara dyrtidstillägg och återstoden, 2,180 kronor, anses såsom arvode. I enlighet med de grunder, som i allmänhet tillämpats, då fråga varit om beredande av understöd åt befattningshavare, som icke författningsenligt varit berättigad till pension, skulle det ifrågasatta understödet till postbiträdet Eriksson utgå med $\frac{2}{3}$ av senaste arvode ($\frac{2}{3} \times 2,180 = 1,453$), vilket belopp måhända borde i någon mån reduceras, förslagsvis till 1,380 kronor, i anledning därav, att hon, i olikhet med ordinarie tjänsteman, icke erlagt pensionsavgifter.

Statskontoret, som till följd av remiss avgivit utlåtande i ärendet den 2 oktober 1926, har förklarat sig icke finna något att erinra mot det föreslagna understödsbeloppet samt tillstyrkt framställning i frågan till riksdagen.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till postbiträdet Erikssons långa och synnerligen väl vitsordade arbete i statens tjänst synes det skäligt, att hon på sin ålderdom kommer i åtnjutande av pension.

Det av generalpoststyrelsen föreslagna pensionsbeloppet skulle enligt nu gällande grunder komma att medföra en sammanlagd årlig inkomst av omkring 1,700 kronor. Då detta belopp synes lämpligt avvägt i förhållande till postbiträdet Erikssons nuvarande arvode, 2,580 kronor, finner jag i likhet med statskontoret intet vara att erinra mot generalpoststyrelsens förslag. Jag hemställer för den skull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att postbiträdet Anna Hildur Elmir Eriksson må från och med den dag, då hon entledigas ur postverkets tjänst, under sin återstående livstid åtnjuta ett årligt understöd av 1,380 kronor, att utgå av postmedel.

3:o.

I skrivelse den 31 augusti 1926 har *generalpoststyrelsen* hemställt om beredande av ålderdomsunderstöd åt städerskorna *Stina Lisa Nyqvist*, född *Larsdotter*, i Ånge, *Mathilda Söderberg*, född *Hansson*, i Malmö och *Elna Håkansson*, född *Olsson*, i Lund.

Beträffande de nämnda städerskornas arbets- och avlöningsförhållanden samt storleken av understödsbeloppen har *generalpoststyrelsen* anfört bland annat följande:

Stina Lisa Nyqvist, som vore änka efter en stationskarl vid statens järnvägar och i denna sin egenskap uppbure en änkepension av 408 kronor för år, vore född den 25 september 1849 och sålunda 77 år gammal. Den 1 juli 1896 hade hon antagits till städerska vid postverkets överliggningslokaler i Ånge, vilken befattning hon fortfarande innehade. Arbetet bestode i ved- och vattenbärning, eldning, bäddning åt 14 olika tjänstemän, 4 varje natt, städning och skurning m. m. Arbetstiden hade i medeltal uppgått till $5\frac{1}{4}$ timmar om dagen, oberäknat den extra tid som åtgått för höst- och värrengöringar, vartill hon, utan särskild ersättning från postverket, ofta måst anlita lejd hjälp. Städerskan *Nyqvist* hade under hela sin anställningstid med största ordentlighet och punktlighet fullgjort sitt arbete och med synnerlig omtanke handhaft vården av henne anförtrodda inventarier m. m.

Ersättningen, som från år 1913 till den 1 november 1916 utgått med 180 kronor för år räknat, hade sedermera stigit och utgjorde från och med den 1 november 1917 360 kronor om året.

Under sista tiden hade städerskan *Nyqvist* måst anlita hjälp till städningsarbetet av en dotter, och under sistförflutna året hade hon på grund av tilltagande ålderdomssvaghet och därav föranledd arbetsoförmåga nödgats överlämna allt arbete till dottern. Städerskan *Nyqvist* hade utom sin inkomst från postverket inga andra tillgångar än ovannämnda pension av 408 kronor. Då hon vore oförmögen att genom eget arbete bidra till sin försörjning komme hon vid sin avgång från tjänsten att bliva i stort behov av understöd. På grund därav och med hänsyn till hennes 30-åriga, väl vitsordade arbete i postverkets tjänst ville *generalpoststyrelsen* föreslå, att städerskan *Nyqvist* vid avgången från sin befattning bereddes ålderdomsunderstöd av postmedel till ett belopp av 240 kronor för år, motsvarande $\frac{2}{3}$ av hennes senaste arvode, ett belopp, som *generalpoststyrelsen* ansåge icke böra reduceras, enär hennes enda inkomst utgjordes av den blygsamma änkepensionen.

Mathilda Söderberg, som vore född den 3 december 1857 och sålunda 69 år gammal, hade antagits till städerska vid postkontoret Malmö 1 den 12 oktober 1906. Hon hade en daglig arbetstid av omkring $3\frac{1}{2}$ timmar med början kl. 4.30 f. m. Alltsedan hon antagits till städerska, hade fru *Söderberg* utan avbrott förrättat sitt arbete och fullgjorde detsamma fortfarande, trots hög ålder och vacklande hälsa, på ett fullt tillfredsställande sätt.

Under de första tio åren hade ersättningen för städningsarbetet utgått med 570 kronor om året, men hade sedermera så småningom ökats och utgjorde nu 1,032 kronor om året.

Fru *Söderberg* hade blivit änka den 15 februari 1891. Hennes man, som haft anställning på en snickerifabrik, hade vid sitt frånfalle utom änkan efterlämnat sex barn, varav det äldsta 12 år och det yngsta endast 11 dagar gammalt. Mannens arbetsförtjänst hade endast räckt till familjens nödtorftiga uppehälle och några besparingar hade icke kunnat göras under hans

livstid. Fru Söderberg, som sålunda efter mannens död varit hänvisad till att genom eget arbete försörja sig och barnen, hade haft det synnerligen svårt och bekymmersamt i ekonomiskt hänseende. Av barnen hade fyra söner ingått äktenskap vid unga år och hade nu barnrika familjer. Från dessa söner kunde fru Söderberg icke påräkna någon hjälp. En femte son vore sjuklig och oförmögen till förvärsarbete och försörjdes alltfjämt helt och hållet av modern. Det sjätte barnet slutligen, en dotter, som sammanbodde med fru Söderberg, försörjde sig själv genom arbete å fabrik, men kunde icke i nämnvärd grad bidra till den övriga familjens uppehälle.

Städerskan Söderberg, vars hälsa efter starka påfrestningar under ett strävsamt och bekymmersamt liv i svåra förhållanden nu vore väsentligt försvagad, syntes inom den närmaste framtiden bliva oförmögen att fullgöra städningsarbetet, som utgjorde hennes enda inkomstkälla. Ehuru fru Söderberg hade en tjänstetid av endast 20 år, ville generalpoststyrelsen, med hänsyn till de särskilt ömmande omständigheterna i detta fall, och då hon vid avgången från sin befattning som städerska eljest skulle helt och hållet sakna försörjningsmöjligheter, föreslå, att ett årligt ålderdomsunderstöd av postmedel tilldelades henne.

Med hänsyn till bestämmelserna för s. k. nyreglerade pensioner syntes understödsbeloppet böra fastställas till 480 kronor, motsvarande $\frac{2}{3}$ av städerskan Söderbergs senaste arvode efter ytterligare reduktion med ungefär $\frac{10}{30}$ med hänsyn till hennes tjänstetid av endast 20 år.

Elna Håkansson, som alltsedan den 1 november 1896 varit anställd såsom städerska vid postkontoret i Lund, vore född den 26 juli 1857 och sålunda 69 år gammal.

Till och med år 1914 hade hon ensam skött städningen av postkontoret. Under denna tid, då även sådant arbete som kol- och vedbärning, eldning i kakelugnar, skurning av trägolv och dylikt ingått i hennes åligganden, hade hon haft en genomsnittlig arbetstid av 7 à 8 timmar om dagen. Från slutet av år 1914, då postkontoret inflyttat i nya lokaler, omfattande en golvyta av 820 kvadratmeter, hade städningen varit uppdelad på två städerskor. Fru Håkanssons arbetstid hade från sistnämnda tidpunkt uppgått till $5\frac{1}{2}$ timmar om dagen.

Ersättningen, som till en början utgätt med 380 kronor för år, hade under åren 1921 och 1922 stigit till 720 kronor för år men sedan åter nedgått något och utgjorde från och med 1924 års ingång 660 kronor årligen.

Städerskan Håkansson vore gift och mannen, som vore 75 år gammal, hade i egenskap av gårdskarl och eldare en arbetsförtjänst för månad av 160 kronor vintertiden och 45 kronor under sommaren. Makarna hade en sinnesslö dotter att försörja; en annan dotter, som hade anställning i affär, bodde hos föräldrarna och betalade något för husrum och kost i hemmet. En son, som hade statsanställning, vore, enligt vad generalpoststyrelsen inhämtat, urståndsatt att i nämnvärd mån sörja för de åldriga föräldrarna.

På grund av sin höga ålder och nedsatt arbetsförmåga komme städerskan Håkansson snart nog att tvingas upphöra med städningsarbetet. Själv ansåge hon sig kunna fortsätta med detsamma högst till och med juni månad 1927. Även mannen syntes till följd av sin höga ålder bliva inom den närmaste framtiden nödsakad att lämna sin anställning.

Städerskan Håkansson bleve sålunda vid avgången från sin befattning i stort behov av understöd och hade även gjort sig väl förtjänt därav genom sitt 30-åriga, samvetsgranna arbete. Generalpoststyrelsen ansåge sig därför böra föreslå, att hon vid avgången från sin befattning erhöle ett årligt ålderdomsunderstöd av postmedel till ett belopp, motsvarande ungefär $\frac{2}{3}$ av

hennes senaste arvode eller 480 kronor, vilket belopp syntes skäligt med hänsyn därtill, att pensionstillägg därå icke komme att utgå och då dyrtidstillägg å det ifrågasatta understödsbeloppet komme att beräknas enligt de för nyreglerade pensioner gällande grunder.

Under återopande av vad sålunda anförts har generalpoststyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen tillerkänna städerskorna Nyqvist, Söderberg och Håkansson understöd av postmedel med årliga belopp av respektive 240, 480 och 480 kronor.

Statskontoret har avgivit infortrat utlåtande i ärendet den 2 oktober 1926 och därvid, under erinran, att gällande bestämmelser om dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer vore särskilt gynnsamma i fråga om pensioner till låga belopp, anført bland annat följande:

De av generalpoststyrelsen föreslagna understöden skulle, ökade med det dyrtidstillägg, som tillkomme pensionärer, uppgå till belopp, som närmade sig till den avlöning, som i befattningen åtnjotes. Städerskan Nyqvist, som hade ett årsarvode å 360 kronor, skulle i pension jämte dyrtidstillägg få 312 kronor; och städerskan Håkansson med en nuvarande avlöning av 660 kronor skulle i pension jämte dyrtidstillägg bekommen 624 kronor. Vad städerskan Söderberg beträffade vore det föreslagna understödet så pass reducerat med hänsyn till hennes jämförelsevis korta tjänstetid, att det föreslagna understödet jämte dyrtidstillägg eller 624 kronor icke på något påfallande sätt strede mot nuvarande avlöningen 1,032 kronor. Vore det avsett, att dessa understödstagare skulle liksom andra pensionärer erhålla dyrtidstillägg — och så bleve fallet, om icke särskild föreskrift meddelades — vore de föreslagna beloppen för höga enligt vanligen tillämpade beräkningsgrunder och borde i stället utgöra respektive 192, 360 och 348 kronor.

Statskontoret har emellertid slutligen yttrat, att de av generalpoststyrelsen föreslagna understödsbeloppen vore i och för sig så små, att det syntes kunna ifrågasättas, huruvida en sänkning av desamma rimligtvis borde äga rum.

Med hänsyn till de ifrågavarande städerskornas långvariga och väl vitsordade arbete i postverkets tjänst, deras höga ålder och knappa ekonomiska omständigheter synes det skäligt, att de komma i åtnjutande av årliga understöd för sin återstående livstid.

Vad understödets storlek beträffar så komma, såsom statskontoret anmärkt, de av generalpoststyrelsen föreslagna beloppen jämte därå belöpande dyrtidstillägg att beträffande två av städerskorna närma sig de arvoden, som senast utgått för vederbörandes arbete. En jämförelse med vissa tidigare till städerskor vid postverket beviljade pensioner giver emellertid vid handen, att de av generalpoststyrelsen nu föreslagna pensionsbeloppen, med hänsynstagande till utgående tilläggsförmåner, snarast äro lägre än förut medgivna understöd. I betraktande härav och då understöden, för att åt ifrågavarande ålderstigna och till arbete oförmögna befattningshavare bringa verk- sam hjälp, icke torde böra bestämmas till alltför låga belopp, anser jag mig icke kunna förorda någon nedsättning av de av generalpoststyrelsen föreslagna summorna.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Departements-
chefen.

att till städerskorna Stina Lisa Nyqvist, född Larsdotter, Mathilda Söderberg, född Hansson, och Elna Håkansson, född Olsson, må utbetalas understöd med följande årliga belopp nämligen till Stina Lisa Nyqvist 240 kronor och till en var av Mathilda Söderberg och Elna Håkansson 480 kronor, att utgå av postmedel räknat från och med den dag vederbörande frånträder sin befattning i postverkets tjänst.

4:o.

I skrivelse den 6 november 1926 har *järnvägsstyrelsen* hemställt om beredande av pension åt lokomotivföraren Herman Julius Lysholms efterlämnade änka Anna Serafina Lysholm, född Högelin. Järnvägsstyrelsen meddelar, att mannen Lysholm, som vunnit ordinarie anställning vid statens järnvägar så tidigt, att han ej varit skyldig ingå i statens järnvägars änke- och pupillkassa, icke förvärvat delägarrätt i sagda kassa, vadan hustrun vid hans död ställts utan änkepension.

Beträffande mannen Lysholms anställningsförhållanden samt ankans ekonomiska ställning m. m. inhämtas av handlingarna i ärendet i huvudsak följande:

Lokomotivföraren Lysholm, född den 23 maj 1852, hade erhållit ordinarie anställning vid statens järnvägar från och med den 1 februari 1872, hade avgått med pension den 1 april 1909 och avlidit den 12 juli 1913. Han hade vid avskedet uppburit ett arvode av 2,100 kronor om året och hans pension hade utgjort 1,728 kronor för år räknat. Därest han varit delägare i statens järnvägars änke- och pupillkassa, hade änkan enligt nuvarande bestämmelser för kassan åtnjutit en årlig pension av 880 kronor.

Änkan Lysholm vore född den 8 augusti 1857, och hade ingått äktenskap med Lysholm den 2 maj 1880. Efter makens död hade hon lyckats i ett flertal år förskaffa sig sin bärgning genom hemarbete från en fabrik i Stockholm. På grund av sin höga ålder — nära 70 år — och avtagande kroppskrafter kunde hon emellertid icke längre erhålla eller orka med något regelbundet arbete och vore därför icke i stånd att försörja sig.

Järnvägsstyrelsen har med hänsyn till mannen Lysholms långvariga anställning vid statens järnvägar och övriga förevarande omständigheter förklarat sig finna skäligt, att änkan Lysholm, i likhet med vad som medgivits andra änkor i enahanda läge, tillerkändes något understöd för sin återstående livstid. Pensionsbeloppet har järnvägsstyrelsen i överensstämmelse med tidigare tillämpade grunder och med hänsynstagande till att detsamma borde tillmätas såsom s. k. nyreglerad pension, föreslagit skola utgöra 444 kronor för år.

I utlåtande den 3 december 1926 har *statskontoret* tillstyrkt järnvägsstyrelsens förslag.

Departements-
chefen.

Jag tillåter mig erinra därom, att riksdagen senast år 1925 på framställning av Kungl. Maj:t (prop. nr 64 p. 2:o) beviljat änkepensioner i ett flertal fall av samma art som det föreliggande, eller alltså där vederbörande make

vunnit anställning vid statens järnvägar innan delägarskap i änke- och pupillkassan blivit obligatoriskt samt underlåtit att genom frivilligt inträde i kassan tillförsäkra sina efterlevande pension.

Änkan Lysholm åtnjuter enligt vad jag inhämtat ett årligt bidrag från allmänna folkpensioneringen av 208 kronor. Till följd av sin nödställda belägenhet har hon dessutom för år 1926 tillerkänts ett tillfälligt understöd från statsbaneföreningen »Gör gott» å 100 kronor. Då hon i övrigt icke lärer hava några tillgångar och då hon med hänsyn till sin ålder icke kan i nämnvärd utsträckning själv bidra till sitt uppehälle, måste hon anses vara i verkligt behov av understöd.

Jag anser mig därför böra förorda järnvägsstyrelsens framställning om beredande av någon pension för hennes återstående livstid.

Mot det av järnvägsstyrelsen föreslagna pensionsbeloppet finner jag icke anledning till erinran. I överensstämmelse med vad tidigare tillämpats har beloppet beräknats till $\frac{2}{3}$ av vad som skolat utgå, därest mannen varit delägare i änke- och pupillkassan, varefter jämkning skett i enlighet med reglerna för bestämmandet av nyreglerad pension.

Under åberopande av vad ovan anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att till avlidne lokomotivföraren vid statens järnvägar Herman Julius Lysholms änka Anna Serafina Lysholm, född Högelin, må av trafikmedel utbetalas pension med ett årligt belopp av 444 kronor, att utgå räknat från och med den 1 januari 1927 i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor efter delägare i nämnda kassa.

5:o.

Vidare har *järnvägsstyrelsen* i skrivelse den 18 december 1926 gjort framställning om pension åt förre lokomotivföraren Anders Peter Andersson Forsbergs änka Johanna Forsberg, född Nilsson.

Av järnvägsstyrelsens skrivelse och därvid fogade handlingar inhämtas i huvudsak följande:

Mannen Forsberg, född den 9 mars 1847, hade vid Västkustbanans övertagande av statens järnvägar den 1 januari 1896 övergått från då innehavande anställning som lokomotivförare vid den enskilda banan till motsvarande anställning vid statens järnvägar. Han hade avgått från tjänsten den 31 mars 1912 med pension samt avlidit den 30 maj 1926.

Änkan Forsberg vore född år 1857 och makarna hade ingått äktenskap år 1898.

Mannen Forsberg hade icke varit delägare vare sig i statens järnvägars änke- och pupillkassa eller, för hustrun, i enskilda järnvägarnas pensionskassa. Behållningen i boet hade uppgått till något över 2,000 kronor.

Enligt uppgift hade Forsberg börjat sin tjänstgöring vid Västkustbanan omkring år 1873.

Forsbergs årsavlöning i pensionshänseende hade vid avgången ur statens järnvägars tjänst utgjorts av arvode 2,100 kronor jämte ersättning för bostad och bränsle samt beklädnad.

Under hänvisning till tidigare likartade fall har järnvägsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen utverka pension av trafikmedel för änkan Forsberg till ett belopp av 444 kronor för år, räknat från och med den 1 januari 1927.

Statskontoret har i utlåtande den 7 januari 1927 förklarat sig icke hava något att erinra mot järnvägsstyrelsens förslag.

Departements-
chefen.

Enär makarna Forsberg ingått äktenskap efter det mannen fyllt femtio år, kunde enligt gällande regler delägarskap för hustrun icke vinnas i de enskilda järnvägarnas pensionskassa, där mannen Forsberg var delägare för egen del; då möjlighet för Forsberg att i samband med övergången till statens järnvägars tjänst vinna inträde i statens järnvägars änke- och pupillkassa icke heller förelåg, har han alltså icke varit i stånd att på övligt sätt draga försorg om sin änkas uppehälle efter sin bortgång.

Jag tillåter mig erinra därom, att riksdagen i ett flertal fall beviljat pension till efterlevande efter befattningshavare, som inträtt i statens tjänst i samband med övertagande av enskilda järnvägar och vilka, såsom beträffande lokomotivföraren Forsberg var händelsen, icke kunnat genom inträde i änke- och pupillkassan sörja för sina efterlevande. Sålunda beviljade nästlidet års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t en årlig pension av 444 kronor åt änkan efter en lokomotivförare Dahlberg, vilken tidigare varit anställd vid Landskrona-Ängelholms järnväg.

Då änkan Forsberg, enligt vad infortrade upplysningar giva vid handen, befinner sig i synnerligen små ekonomiska omständigheter och på grund av sin höga ålder — nära 70 år — icke lär vara i stånd att själv försörja sig, synes det vara skäligt, att jämväl hon kommer i åtnjutande av någon pension.

Mannen Forsberg har i fråga om avlöning och tjänstgöringens längd in tagit ungefär samma ställning som den under punkt 4:o omförmälda lokomotivföraren Lysholm ävensom nyssnämnde Dahlberg; änkan Forsbergs pension torde därför böra utgå med samma belopp, som föreslagits, respektive medgivits i båda de här avsedda fallen, eller 444 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till avlidne lokomotivföraren Anders Peter Andersson Forsbergs änka Johanna Forsberg, född Nilsson, må av trafikmedel utbetalas pension med ett årligt belopp av 444 kronor, att utgå räknat från och med den 1 januari 1927 i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor efter delägare i nämnda kassa.

6:o.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har förre kompressorskötaren Johan Olofsson gjort framställning om erhållande av någon pension för sin återstående livstid.

Beträffande Olofssons anställningsförhållanden m. m. har av handlingarna i ärendet inhämtats i huvudsak följande:

Olofsson, som är född år 1858, hade från hösten 1889 till hösten 1899 varit anställd vid Nya Trollhätte kanalbolag — vars egendom år 1905 övertagits av staten — dels som smedhantlangare dels vid mudder- och undervattensarbete, samt därefter arbetat vid Trollhättans elektriska kraftaktiebolag som smedhantlangare och ugnarbetare samt maskinist, bland annat vid kraftstationen å Önan i Trollhättan. Den 1 augusti 1906 hade staten övertagit viss nämnda kraftaktiebolag tillhörig egendom, däribland kraftstationen å Önan, och i samband därmed hade Olofsson i egenskap av maskinist övergått i Trollhätte kanal- och vattenverks tjänst. År 1908 hade han förflyttats till statens vattenfallsverks byggnadsavdelning som kompressormaskinist, i vilken egenskap han sedermera tjänstgjort vid olika byggnadsföretag ända till den 20 mars 1925, då han på grund av arbetenas avslutande fått lämna sin anställning.

Olofssons sammanlagda anställningstid i statens tjänst hade sålunda utgjort över 18 år; hans tjänstetid hos de enskilda företagen, vilkas verksamhet och egendom sedermera helt eller delvis övertagits av staten, hade uppgått till nära 17 år.

Från samtliga sina anställningar hade Olofsson de bästa vitsord för sköt-samhet och duglighet i arbetet.

Vid två tillfällen hade Olofsson hos vattenfallsstyrelsen gjort framställning om erhållande av pension från anslaget till pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning. Då emellertid för dylik pensions erhållande enligt gällande bestämmelser fordrades en anställningstid i statens tjänst av minst 25 år, hade framställningarna icke kunnat bifallas.

Olofsson framhåller nu, att han, som vore mindre bemedlad, på grund av sin ålder — han är nu nära 69 år — hade ringa utsikt att erhålla annat arbete samt hemställer att bliva tillerkänd någon pension.

Till följd av remiss har *vattenfallsstyrelsen* den 24 februari 1926 avgivit utlåtande över Olofssons framställning samt därvid påpekat, att Olofsson icke jämlikt de bestämmelser, som gällde beträffande pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, ägde att för erhållande av pension tillgodoräkna sig sin anställning hos Nya Trollhätte kanalbolag och Trollhättans elektriska kraftaktiebolag. Ehuru staten vid uppgörelsen med det senare bolaget icke åtagit sig några som helst förpliktelser gent emot dess vid de övertagna inrättningarna anställda personal, kunde dock enligt vattenfallsstyrelsens mening vissa skälighetshänsyn tala för att i ifrågavarande fall även anställningen hos kraftbolaget lades till grund för beviljande av pension.

Uti en i anslutning till detta utlåtande avgiven promemoria har vidare, under erinran om Olofssons tioåriga anställning hos Nya Trollhätte kanalbolag, påpekats bland annat följande:

»Enligt 20 § 1 mom. 2 stycket i lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid kommunikationsverken må tjänsteman, som vid enskilt företags övertagande av staten övergått i stats-tjänst, efter prövning av verkets styrelse såsom tjänstår i pensionshänseende tillgodoräknas tid, varunder han innehaft fast anställning vid nämnda företag.

Delägare i statens vattenfallsverks pensionskassa för icke-ordinarie personal äger enligt punkt 3) i de till pensionsreglementet hörande övergångsbestämmelserna vid bestämmande av statspension tillgodoräkna sig alla de tjänstår, delägaren intjänat såsom innehavare av sådan befattning, som medför delägarskap i pensionskassan, eller motsvarande befattning hos bl. a. Nya Trollhätte kanalbolag. För delägare i nämnda pensionskassa tillgodoräknas sålunda tjänstetid vid kanalbolaget även om han vid det enskilda företagets övertagande av staten ej direkt övergått i statstjänst.»

Statskontoret har avgivit utlåtande i ärendet den 9 mars 1926 och därvid framhållit, att pension i ett flertal fall beviljats arbetare, som haft kortare anställning i statens tjänst än Olofsson. Det syntes därför statskontoret med billighet överensstämmande, att något årligt understöd utverkades åt Olofsson.

Statskontoret anför vidare:

»Vad angår storleken av det pensionsbelopp, som lämpligen bör ifrågakomma, får statskontoret erinra, att beträffande befattningshavare i statens tjänst, vilka varit anställda vid av staten inköpt enskilt företag och sedermera vid företagets övertagande av staten övergått i statstjänst, har i allmänhet i de fall, där frågan om dem tillkommande pension blivit underställd riksdagens prövning, vid pensionsbeloppets bestämmande hänsyn tagits jämväl till de år, de haft anställning i det enskilda företagets tjänst (exempelvis kronojägare). Då sådan tillgodoräkning äger rum jämväl beträffande ordinarie befattningshavare vid kommunikationsverken och delägare i statens vattenfallsverks pensionskassa, torde det få anses rättvist att vid bestämmande av pension åt Olofsson taga i beräkning den tid, han varit anställd vid Nya Trollhätte kanalbolag och Trollhättans elektriska kraftaktiebolag. Då ifrågavarande tid jämte den tid Olofsson innehaft statsanställning uppgår till 35 år samt Olofsson överskridit 60 levnadsår, synes pensionsbeloppet, i överensstämmelse med föreskrifterna i kungörelsen den 8 november 1918 (nr 859) angående pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, böra fastställas till 550 kronor årligen. Ifrågavarande belopp bör emellertid omräknas till s. k. ny pension.»

Då äldre pension å 550 kronor motsvarades av ny pension å 948 kronor, ville statskontoret tillstyrka, att framställning gjordes till riksdagen om beviljande åt Olofsson av ett årligt understöd å sistnämnda belopp att utgå av statens vattenfallsverks medel.

Departements-
chefen.

I likhet med de hörda ämbetsverken finner jag det skäligt, att Olofssons anställning vid de enskilda företag, vilkas egendom sedermera helt eller delvis övergått i statsverkets ägo, får tagas i betraktande vid bedömning av frågan om beviljande av pension åt honom.

Under åberopande härav och med erinran om att 1925 års riksdag beviljat ett årligt understöd åt en i statens vattenfallsverks tjänst anställd kompressor-skötare Johansson, vilkens tjänstetid hos verket uppgått till allenast 13 år,

finner jag mig böra föreslå, att framställning nu göres om ålderdomsunderstöd åt Olofsson med av statskontoret föreslaget belopp. Understödet torde, i likhet med vad för ovannämnde Johansson var fallet, böra gäldas av statens vattenfallsverks medel. Den tidpunkt, från vilken understödet skall utgå, synes kunna bestämmas till den 1 juli 1927.

Då Olofsson på grund av sin höga ålder näppeligen kan påräkna vidare arbetsanställning, torde några särskilda föreskrifter angående minskning i eller upphörande av pensionen i vissa fall under anställning i statstjänst icke behöva meddelas.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att före kompressorskötaren Johan Olofsson i Trollhättan må från och med den 1 juli 1927 under sin återstående livstid uppbära ett årligt understöd av 948 kronor, att utgå av statens vattenfallsverks medel.

Till vad departementschefen under punkterna 1:o—6:o hemställt, vari statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Waldemar Wiens.
